

HORVÁTH DEZSŐ

Bartók-fohász

Égnek a telefonok. Bezárják a Bartókat! Eladták a Bartókat! A Bartók Béla Művelődési Központot. A paragrafus régen eltörölte már a halálbüntetést, de a kultúra nyakára a jog fonja a kötelet. Jogászok ülnek majd be a falai közé, ahogy megvették a kultúra másik szegedi föllegvárát, a Juhász Gyulát is. Költönek a Munkásotthon homlokára írta versét – Ki itt belépsz, templomba lépsz be –, azért adták rá az ő nevét, de ez sem mentette meg. Már a templom is elkelt. Bartók a Tiszta Forrást zengi az egész világon, de neve se marad a régi házon.

Valamikor az építkezések mindenekelőtti mániájában leírtam, erősebb a vonalzó, mint a fa, amelyből vétegett. Ha elindult a ceruza a tervezőasztalon, halomra dőltek ki a fák. Most másik mánia dühöng az asztalon, a Nyugathoz való csatlakozás, mindenáron. Halomra dőlnek a közsiklánál is erősebbnek vélt hajlékok. Kimondatlanul is jelszó lett volna: cél a középszer alsó széle, közepe?

Minek nekünk kultúra!

Ezt így, persze, senki ki nem mondja. Sőt! Állítja, soha ennyit nem áldoztunk rá. Igazság van ebben is. Megtévesztő igazság. Bezárták a Képtárat, lett helyette Reök-palota. Hatalmas költség. Bezárták a Korzó mozi, lett belőle a zene háza. Drága pénzen. Csak Tiborc panasza kel életre megint: csizmája fölkaristolja a paloták padlóját.

Nem is jár már senki olyan csizmában!

Ki tudná megmondani, hányan nevelkedtek a két művelődési ház emlőin? Hány családba világított be az a fény, ami innen sugárzott ki? Annakidején a Köröséri iskola mellett akartak boszorkányt égetni. Megszüntették az iskolát, hogy többet ilyesmi elő ne fordulhasson. Az egykori szegedi járás 86 tanyai iskolájával együtt. Sorra aludtak el a lámpások. A fertőzés továbbterjedt. Szegeden is szűnnek meg iskolák, és ime, a művelődés házai is belehalnak.

Aki kezét emel rájuk, soha nem járt bennük?

Jogállamban élünk. Vagy csak jogászállam lettünk? Itt is erősebb lenne a vonalzó, mint a bőven termő fa? Ellensége lenne a jog a kultúrának? Drága jó Istenem, csak ezt ne!

Egyik kezével áld, a másikkal ver, aki meg tudja cselekedni. Áradva támad a bűnözés, hiszen naponként szolgáltatja hozzá a mintát a televízió összes csatornája. Álljon elé a jog! Én meg azt mondom, meg azok is ezt mondják, akik a telefonvonalakat égetik: álljon elé – a KULTÚRA! A jog mellett.

A kisöprűzött kultúra? A kiűzött Juhász Gyula és a háza vesztett Bartók Béla? Akár a térképről lesöpört tanyai iskolák?

Mindezek ellenére hangos szóval ezután is megünnepeljük a kultúra napját. Kitüntetések is osztunk.

Olyan szépen hangzik.

Palotás városnak mondták a régi Szegedet. Azt hittük, demokratizálódik.

Telt ház Algyőn

Telt ház volt tegnap az algyői faluházban: a 39. Magyar Filmszemle egyetlen községi vetítőhelyén négy alkotást láthatott a közönség. A filmszemle történetében először voltak be vidéki helyszíneket is: Algyőre három rendező (a program ötletgazdája és a filmszemle tanács

tagja: Székely Orsolya, továbbá Kóti Judit, Lakatos Róbert) látogatott el, s beszélgetett a közönséggel. A siker láttán a faluház igazgatója, Bene-Kovács Zoltán azt tervezi, hogy márciusban a Casting vetítése előtt ugyancsak filmes alkotókkal találkozhatnak az algyőiek.

Bezár az új Dusha Galéria

Februárban bezár Dusha Béla Horváth Mihály utcai magángalériája. A fotósok szegedi kiállítóhelye és műhelye másfél éve működik, a bezárás hírére mecénások jelentkeztek.

DOMBAI TÜNDE

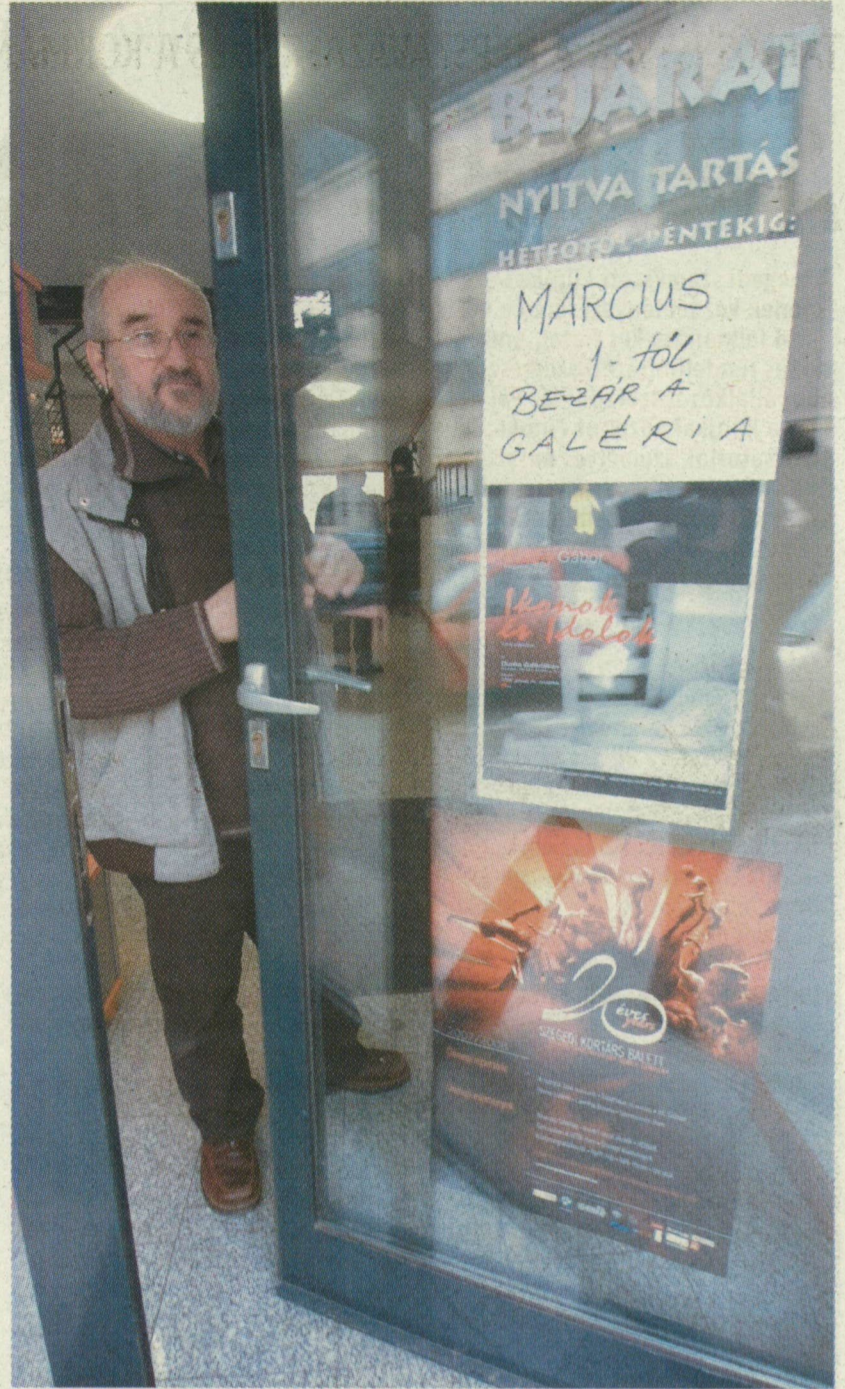
Báthly Gábor Ikonok és idolkok című kiállításával együtt februárban a Dusha Galéria is bezár. Dusha Béla szegedi fotóművész másfél évvel ezelőtt bérelte ki a város tulajdonában álló Horváth Mihály utcai házrészét. Elképzelése az volt, hogy az újszegedi keres házuk előteréből kilépve három

Beigazolódott a mondás, miszerint valamit megcsinálni tehetség, de eladni művészet.

Dusha Béla

lára állítja a családi vállalkozást. A kiállítóteremben a tizennyolc hónap alatt tizenöt fotótárlatot rendeztek. Világhírességek, szegedi fotósok és pályakezdő alkotók munkáit ismerhette meg a nagyközönség.

A kiállítás-rendezés „missziós” tevékenység, amit kereskedelemmel és fényképész-szolgáltatással akartunk kiegészíteni, de nem jött be. Beigazolódott a mondás, miszerint valamit megcsinálni tehetség, de eladni művészet – fogalmazott Dusha Béla. Mivel a karácsony sem hozott nagyobb bevételt, a család úgy döntött, hogy

DUSHA BÉLA SZOMORÚ SZÍVVEL RAGASZTOTTA KI A BEZÁR TÁBLÁT Fotó: Schmidt Andrea

bezárja a galériát. Most még veszteséggel, de egyesbe hozhatják az életüket.

Márciustól tehát megint a Petrozsényi utcában folytatják. A fotóművész a májusban megjelenő Élő zsinagóga című albumára koncentrálna. Kérdésünkre elmondta: két szegedi műked-

velő felajánlotta támogatását, ám még nem született megállapodás. A mecénások nevét nem árulta el. Segítséggel az is elképzelhető, hogy megjelenik a belvárosi kiállítóhely, ahol Dusha nem tulajdonosként, hanem a galéria vezetőjeként folytathatná az elkezdett missziót.

JÁSZAI MARINAK IS TAPSOLTAK A VÁSÁRHELYI NYÁRI SZÍNKÖRBE

Felújíthatták volna, de inkább lebontották

Idén lenne százöt éves a vásárhelyi Nyári Színkör – ha 1948-ban a város akkori vezetése a bontás helyett a felújításra voksol. Pedig később kiderült: többre került lebontani, mint ha renoválták volna. A Szőnyi utcával szemben állt egykori impozáns faépület ötven éven át szolgálta a település kulturális életét. Színpadán Bajor Gizi és Somlay Artúr is megfordult.

tott. Építése 1897 őszén kezdődött, a kivitelezést Szabó Mihály és Koncz Pál végezte.

A munkálatok pillanatnyi állásáról rendszeresen beszámolt a Vásárhelyi Napló című helyi újság. A Szőnyi utcával szemben magasodó Faszínház, ahogy mindenki nevezte, 1898. július 15-én fejezték be. Az ország legnagyobb fából készült szín-

köre előcsarnokot, irodát, pénztárt, nézőteret, páholyokat, karzatot, zenekari árkot, színpadot, négy öltözőt, illetve díszlet- és ruhatárat foglalt magába. Színpada 11 méter hosszú és 14 méter széles volt, nézőterén nyolcszáz néző foglalhatott helyet. Petróleum helyett árammal világítottak benne: a Ganz és Társa cégtől vásároltak dinamót, az áram-

fejlesztőt a Solti-féle gőzmalom hajtóereje hozta működésbe, amiért előadásenként hat forintot kellett fizetni a malom tulajdonosának.

A Nyári Színkört július 31-én avatták fel, ünnepélyes megnyitóját pedig augusztus 1-jén tartották. A dízel-előadásban Jászai Mari is színpadra lépett. A színház csak júniustól szeptember végéig működött, a tűz-

veszély miatt ugyanis nem tudták megoldani a fűtést. Az év többi hónapjában a Fekete Sas nagyterme várta a városba érkező társulatokat.

A színkört azonban 1948. április 15-én bezárták, azzal az indokkal, hogy az ötvenéves intézmény már nem felel meg a kor elvárásainak. Május 3-án a város közgyűlése elfogadta az épület használhatatlanságáról szóló jelentést, mely városzerte nagy felháborodást keltett.

Megmentésére sokan vállalkoztak, de végül 1950-ben lebontották. Faanyagát elszállították, egy részét pedig beledolgozták a készülő Petőfi Művelődési Központba. A bontás költségei végül több pénzt emésztettek fel, mint amennyibe az épület tartozása került volna.

A Nyári Színkör helyén 1991-ben emlékoszlopot állítottak, amely Sza-tyor Győző iparművész alkotása.

SZÜCS CSABA

Hódmezővásárhelyen a színielőadásokat 1885-ig a Népkerthben felállított, elhanyagolt fasátorban tartották, melyet aztán egy orkánerejű vihar összeroppantott. Ezután számos ötlet, terv látott napvilágot, még színügyi bizottság is alakult ez ügyben. Végül dr. Draskóczy Pál, a bizottság elnöke és Deák Mihály városi főmérnök a nagyváradi és a szarvasi nyári színkörök megtekintése után egy téglalapokon nyugvó faépület megépítését javasolta, rá is bólintottak az akkori előljárók.

Az építkezés költségeit az adókból, a Műkedvelő Társaság által összegyűjtött 4000 forintból, illetve a millenniumi emlékoszlop meghíúsulása folytán megmaradt 10 ezer forintból finanszírozták. A nyilvános pályázaton Kolbenheyer Viktor építész mérnök tervei nyertek, aki látva a helyszínt, később módosított a rajzokon. A színház szerkezeti váza fagerendákból, fala deszkából készült, tetejét pedig zindellyel fedték. A romantikus hangulatú épület megjelenésében arányos, minden oldalról változatos, festői hatást nyúj-

A NYÁRI SZÍNKÖR MEGHATÁROZÓ ÉPÜLETE VOLT VÁSÁRHELYNEK

Fotó: DM/DV archív

BAJOR GIZI, GOBBI HILDA, SOMLAY ARTÚR. Az 1898-as színi-évédban a Faszínházban 62 előadási nap alatt 72 alkalommal 60 különböző művet mutattak be. Fennállása alatt a nézők számtalan neves színésznek, többek között Bajor Gizinek, Gobbi Hildának, Major Tamásnak, Ajtay Andornak, Somlay Artúrnak és Várkonyi Zoltánnak is tapsolhattak. Állandó színtársulata 1945-től lett, ekkor alakult meg Osváth Béla vezetésével a Hódmezővásárhelyi Színiársulat Társaság.